

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
87-100 Toruń, ul. Podmurza 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fapek@wp.pl; www.zawacka.pl

MEMORIAŁ
General Marii Wittek

*Materiały
od SZZAK dla WSKP-
Poznań*

AK Radom-Kielce; Opatów

CZERWIAKOWSKA Maria

z d. Morawska

ps. „Jrka”

4858/NSK

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI 4858/WSK

Czerwikowska Maria

z d. Morawska

ps. „Jrka”

I./1. Relacja ✓ K 1, 5.1

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora ✓ K 9, 5.9

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora

II. Materiały uzupełniające relację

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja ✓ K 1, 5.1

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓ 1

VI. Fotografie

I/1. Relacja:

- Relacja - życiorys Marii z Morawskich Czerniakowskiej.
Msp, podpis «Janusz any, kserokopia, b.d. K-1, s.1.

Z y c i o r y s

Urodziłam się 13 maja 1921 r. we wsi Kopytówka, pow. Wadowice, jako córka Stanisława i Olgi z Duninów, małż. Morawskich, właścicieli niewielkiego majątku Planta w pow. opatowskim, gdzie mieszkaliśmy do 1944 r. W maju 1939 r. zdałam egzamin dojrzałości, dzięki czemu od października 1939 r. wraz z młodszą siostrą prowadziłyśmy w Plancie tajne nauczanie do końca czerwca 1944.

Ponieważ wraz z siostrami chciałyśmy włączyć się w działania dla Ojczyzny, w zimie 1942/43 ukończyłam kurs sanitarny pod kierownictwem dr. Romana Talarczyka i pielęgniarki Irmány Boużykowej i przez nich zostałam zaprzysiężona. Do ważniejszych akcji, przeprowadzanych w naszym domu dla Armii Krajowej należało:

1. Zorganizowanie u nas punktu leczniczego dla chorych lub wyczerpanych pobytem w lesie partyzantów. Dla zamaskowania przed władzami okupacyjnymi kim są ci młodzi ludzie, o każdym z nich mówiło się, że to "pan Brzozowski" praktykant rolniczy. Do mnie należało pielęgnowanie chorych, robienie opatrunków, zastrzyków itp.
2. Kilkakrotnie z drem Talarczykiem jeździłam do chorych i rannych do okolicznych lasów
3. W domu był punkt żywniowy dla leśnych oddziałów. Pamiętam akcję pieczenia sucharów ze 100 kg mąki przed jakąś wyprawą.
4. Przepisywałam w wielu egzemplarzach regulaminy potrzebne dla podchorążówki. Część tych pism musieliśmy zniszczyć, gdy w sierpniu 1944 r. niespodziewanie znaleźliśmy się na przyczółku sandomierskim.
5. Kilkakrotnie dostarczono nam większą ilość uprzedzonej wełny owczej, z której robiłyśmy swetry dla leśnych oddziałów. Kiedyś mieliśmy w domu napad, gdy akurat było gotowych kilkanaście swetrów i sporo wełny. Ukryliśmy to w łóżku jednego z dzieci, i bandyci nam tego nie zabrali.
6. Po zrzutach pruliśmy spadochrony i szyło się koszule dla partyzantów, poszukiwane, bo w nylonie nie trzymało się robactwo.
7. W naszym domu były przechowywane granaty ze zrzutów i steny, ale ponieważ przechowywaniem i przewozem zajmował się wyłącznie mój brat, nie posiadam pod tym względem żadnych zasług.

W końcu sierpnia 1944 zostaliśmy wysiedleni z linii frontu i nigdy już w tamte strony nie wróciłam. Po wojnie ukończyłam Akademię Handlową w Krakowie, cały czas pracując od 1945 r. do przejścia w stan spoczynku, w szkołach ekonomicznych.

M. Czerwiakowska
/Mgr Maria z Morawskich Czerwiakowska/

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora:

- Opisanie pow. Kom. Weryfik (...) w Kielcach o relacjonie Marii Morawskiej (...) czasu pracy i zorganiżowaniu tajnym nauczaniem w gm. Jędrzejka pow. Opatów i dat. od 1.10.1933 do 30.06.1944. Druk / ksero podpis odgane., 2 du. 31. stycznia 1946. Ksero, k. 2, s. 1-2.
- Zaświadczenie z BoWiD nr 227104, dla Marii Czerniakowskiej z du. 27. września 1976. Msp. Ksero, k. 1, s. 3.
- Wniosek Komisji Weryfik. Środowiska „Jedla”, Poznań, 22 stycznia 1981. Rkp. Ksero, k. 2, s. 4-5.
- Opisanie pow. Kom. Weryfik. ŚZAK der. Wielkopolska i Poznania z du. 29. stycznia 1981. Druk / ksero, k. 1, s. 6.
- Opisanie j.c. z du. 26. stycznia 1981. Msp. Ksero, k. 1, s. 7.
- Deklaracja uczestnictwa w stow. Zofia. AK Marii Czerniakowskiej z du. 20.04.1980. Druk / ksero kopia, k. 2, s. 8-9.

ORZECZENIE

Powiatowa Komisja Weryfikacyjna przy Inspektoracie Szkolnym w .....
(Okręgowa Komisja Weryfikacyjna przy Kuratorium Okręgu Szkolnego w Kielcach)
na podstawie rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 26 czerwca 1945 r. w sprawie zaliczenia
okresu wojennego do wymiaru uposażenia nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 140) zaliczyła
obywatelowi Marii Morawskiej, podref. Kuratorium O.S. Kieleckiego
w Kielcach
z okresu wojennego:

czas pracy w zorganizowanym tajnym nauczaniu w gm. Iwaniska pow. Opatów
od 1.10.1939
do 30.6.1944 w wymiarze podwójnym, t. j. 9 lat 5 miesięcy - dni;

okres przebywania w więzieniu lub obozie koncentracyjnym w .....
od ..... do ..... w wymiarze podwójnym, t. j. .... lat
..... mies. .... dni;

okres ukrywania się w ucieczce przed zarządzonymi w stosunku do niego represjami oku-
panta w związku z pracą w zorganizowanym tajnym nauczaniu od .....
do ..... w wymiarze ..... t. j. .... lat ..... mies. .... dni;

okres przymusowej bezczynności od ..... do ..... w poło-
wie t. j. .... lat ..... mies. .... dni;

czas pracy w niezorganizowanym tajnym nauczaniu w .....
od .....
do ..... w wymiarze ..... t. j. .... lat ..... mies. .... dni;

łącznie 9 lat 5 mies. -- dni.

Komisja Weryfikacyjna nie zaliczyła zgłoszonych okresów .....

ponieważ .....

Od orzeczenia niniejszego służy odwołanie w ciągu dni 14-tu od dnia doręczenia orzeczenia w drodze służbowej do Okręgowej Komisji Weryfikacyjnej przy Kuratorium Okręgu Szkolnego (Ministerialnej Komisji Weryfikacyjnej przy Ministerstwie Oświaty).

_____ Miejsce _____ dnia _____ 31 stycznia _____ 194⁶ r.

Członkowie

Przewodniczący

M. Opicliński

Sturyski

M. M.

L. Ledwoic

ELŻBIETY ZAWACZYŃSKIEJ

ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW O WOLNOŚĆ
I DEMOKRACJĘ
ZARZĄD WOJEWÓDZKI

w Poznaniu

ZASWIADCZENIE № 227104

Zarząd Wojewódzki Związku Bojowników o Wolność i Demokrację stwierdza, że

Obywatel [k] Maria Czerwiakowska

(imię i nazwisko)

syn [córka] Stanisława urodzony [a]

13 maja 1921 r.

(dzień, miesiąc, rok)

w

Kopytówka

(miejscowość)

zamieszkały [a] w 60-754 Poznań, ul.

— jest członkiem zwyczajnym ZBoWiD, nr legitymacji * 28202

~~— odpowiada warunkom uprawniającym do członkostwa ZBoWiD.*~~

Zaświadczenie jest dokumentem stwierdzającym prawo do korzystania ze świadczeń określonych w Ustawie z dnia 23 października 1975 r. „o dalszym zwiększeniu świadczeń dla kombatanów i więźniów obozów koncentracyjnych”, [Dz. U. Nr 34, poz. 186].

Jednocześnie stwierdza się, że w rozumieniu przepisów art. 8 tej Ustawy do okresu zatrudnienia wymienionemu [nej] zalicza się następujące okresy działalności kombatanckiej oraz okresy uwięzienia w hitlerowskich obozach koncentracyjnych:

tajnego nauczania od 1 października 1939 r. do 30 czerwca 1944 r.

Sekretarz
Zarządu Wojewódzkiego ZBoWiD

(Stefan Moichrzak)

[rodzaj] działalności okres od — do)

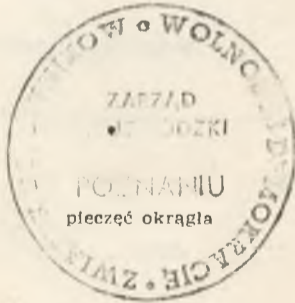
Łącznie lat 4 m-cy 9

PREZES

Zarządu Wojewódzkiego ZBoWiD

(Marian Jankowski)
podpis Prezesa Zarządu
Wojewódzkiego ZBoWiD
i pieczęć służbowa

podpis Sekretarza Zarządu
Wojewódzkiego ZBoWiD
i pieczęć służbowa

Poznań dnia 27 września 1976 roku

* niepotrzebne skreślić

Wzór Nr 1

zam. 107/Wa CZG 2782 18 XII. 75 r. 4000 bl a 200 k

Lozysko weryfikacyjna Srebriska "Jota" przeprowadziła ze zlecanym wiosek pomyślenia do S.W. Z. L. 17K" szeregowa rozmowę wyjaśniającą o przedmiocie oinopodoci' działania wymienionej Marii Bernackowskiej w konspiracji - "AK" i obszarze do następujących wniosków, tj.:

Informacja urejestrowana do S.W. Z. L. 17K, w rzeczywistości była zaprzeczona i faktycznie działania w konspiracji "AK", co wynika ze szeregowego opinii sprawy utajonej, -

Skotto, wymieniona prowadziła takie warunki w tym okresie, co wynika z orzeczenia Woj. Lomu weryfikacyjnej przy Zarządzie Okręgu Łódzkiego z Kiełckiego z Diekach.

Przepracowana rozmowa potwiera zawarte w zrysonyfie i deklaracji - fakty w przedmiotowej sprawie. - To tym samym rzecz Lomu weryfikacyjna posiada opinie wniosek p. M. Bernackowskiej o przyjęcie do S.W. Z. L. 17K. -

Nadmieniamy jednocześnie, że jeden z członków konspiracyj w okresie dupacji pochodzi z otwocku Sandomierskiego i działał również na terenie obwodów opatowskiego, - a drugi po wojnie

Pracownik na terenie powiatu
Opole; Sandomierz i obywatel
zwane są opisane zapadnięcia.

Poznań, 22 stycznia 1991 r.

Dotyczy:

1. Długość Bieganki (A) [signature]
ps "1000"

2. Jan Orulak
ps "Stracelec" [signature]

ŚWIATOWY ZWIĄZEK
200 1279 1991 KRAJOWE!
Obieg Wielkopolska
Inspektorat Poznań
Podwójnie nadawane!
Dr. Lechowski
[signature]

Stowarzyszenie Żołnierzy
ARMII KRAJOWEJ
Okręg Wielkopolska
KOMISJA WERYFIKACYJNA
ul. Władysława 18
60-100 POZNAŃ

ORZECZENIE KOMISJI WERYFIKACYJNEJ
ŚWIATOWEGO ZWIĄZKU ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ
OKRĘG WIELKOPOLSKA W POZNANIU

Komisja działając na podstawie Statutu Ś.Zw.Ż.AK i obowiązującego regulaminu przyjmowania członków

dnia 25.04.1990 r. rozpatrzyła deklarację
Kol. Maria Czerniakowska pseud. Jrka
z/c Stanisława i Olgi ur. 13.04.1921 r.
w Kopytowo K. W. d. 18 zam. w

i na podstawie przedłożonych dokumentów oraz po zapoznaniu się z opinią Środowiska ORZEKA uznać, że w/wym. spełnia warunki przynależności do Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej w charakterze członka zwyczajnego i ustala następujące okresy działalności kombatanckiej:

PK Obwód Obrót - 1940-1941 od 10.04.42 do 10.04.45
PK Kierownik sekcji sanit. i sanit. p.o. od ..... do .....
PK obwód partyzant. 1940-1941 od ..... do .....
funkcyjnie i delegacje

UZASADNIENIE

Przebieg służby w PK ustalono o oparciu o świadectwo Kom. weryfikacyjnej Inspektoratu Służby Środowiska, podjęte przez Środowisko weryfikacyjne nr. 227/04-9-i,

Podpisy Komisji Weryfikacyjnej:

1. Przewodniczący - WŁ. BARTOSZEWICZ
2. Członkowie - J. PODONOWSKI
- F. SŁOMCZYŃSKI

Poznań, 25.04.1990 r.

DECYZJA

PREZYDIUM ZARZĄDU ŚWIATOWEGO ZWIĄZKU ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ
OKRĘG WIELKOPOLSKA W POZNANIU

Po zapoznaniu się z orzeczeniem Komisji Weryfikacyjnej Ś.Zw.Ż. AK Okr. Wielkopolska z dnia 25.04.1990 r. Prezydium postanawia przyjąć w szeregi członków zwyczajnych Związku

Kol. Maria Czerniakowska z/c Stanisława i Olgi

Od niniejszej decyzji zainteresowanemu służy odwołanie do Zarządu Głównego Ś.Zw.Ż. AK w Warszawie, za pośrednictwem tut. Zarządu w terminie 14 dni.

Nr ewid. 1745

Poznań, dnia _____

SEKRETARZ ZARZĄDU

SECRETARZ

PREZES ZARZĄDU

PREZES
Zarząd Okręgu Wielkopolska

rtm. rez. mgr Stefan Ignaszek

Stowarzyszenie Żołnierzy
ARMII KRAJOWEJ
Okręg Wielkopolska
KOMISJA WERYFIKACYJNA
ul. Niepodległości 18
60-867 POZNAŃ

1745

ORZECZENIE KOMISJI WERYFIKACYJNEJ
ŚWIATOWEGO ZWIĄZKU ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ
OKRĘG WIELKOPOLSKA W POZNANIU

Komisja działając na podstawie Statutu Ś.Zw.Ż.AK i obowiązującego regulaminu przyjmowania członków

dnia .. **26 stycznia** ... 1990 r. rozpatrzyła deklarację
Kol. **Maria CZERWIAKOWSKA** ..... pseud. ... **"IRKA"** .....
s/c **Stanisław-Olga** ..... ur. ... **13 maja** ..... 19.21..r.
w .. **Kopytówka k/Wadowie** ..... zam. w **Poznaniu, ul.**

i na podstawie przedłożonych dokumentów oraz po zapoznaniu się z opinią Środowiska ORZEKA uznać, że w/wym. spełnia warunki przynależności do Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej w charakterze członka zwyczajnego i ustala następujące okresy działalności kombatanckiej:

1. **AK Obw.-Opatów, Ródobv. IV. Iwaniaka . II kw. 42r do .. VIII/1944r**
2. **w s. Planta, baza zaopatrzeniowa** ..... do ..
3. **szpital polowy dla oddz. partyz.** ..... od ..... do ..
d-ca dr Talarezyk; jako łączniczka i pielęgniarka.

UZASADNIENIE

Przynależność do AK ustalono w oparciu o oświadczenie

Komisji Weryfikacji Inspektoratu Poznań, Środowisko "Jacha"
oraz zaświadczenia nr 227104 - Poznań.

Podpisy Komisji Weryfikacyjnej:

1. Przewodniczący - **WŁ. BARTOSZEWICZ**
2. Członkowie - **J. PODONOWSKI**
- **F. SŁOMCZYŃSKI**

Poznań, **26. I.** ..... 1990 r.

DECYZJA

PREZYDIUM ZARZĄDU ŚWIATOWEGO ZWIĄZKU ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ
OKRĘG WIELKOPOLSKA W POZNANIU

Po zapoznaniu się z orzeczeniem Komisji Weryfikacyjnej Ś.Zw.Ż. AK Okr. Wielkopolska z dnia **26 I** ..... 1990 r. Prezydium postanawia przyjąć ..... w szeregi członków zwyczajnych Związku

Kol. **Marię CZERWIAKOWSKĄ**, s. **o Stanisława - Olgi**

Od niniejszej decyzji zainteresowanemu służy odwołanie do Zarządu Głównego Ś.Zw.Ż. AK w Warszawie, za pośrednictwem tut. Zarządu w terminie 14 dni.

Nr ewid. **1745**

Poznań, dnia **26. I. 91r**

SEKRETARZ ZARZĄDU
SEKRETARZ
Zarządu Okręgu Wielkopolska
[Podpis]

PREZES ZARZĄDU
PREZES
Zarządu Okręgu Wielkopolska
rtm. rez. mgr **Stefan Ignaszak**

333

Załącznik Nr 1

Okręg 1745

Okręg ..... Koło, ...
Środowisko .....

Jadka

DEKLARACJA

Zgłaszam uczestnictwo w Stowarzyszeniu Żołnierzy Armii Krajowej i zobowiązuję się do przestrzegania Statutu Stowarzyszenia.

data *20 kwietnia 1950* ..... *Maria Czermiakowska* .....
/imię i nazwisko/ ..... /podpis/

adres *ul. ....* .....
60-754 Poznań .....

telefon .

ARKUSZ EWIDENCYJNY

1. Nazwisko i imię ..... *CZERWIĄKOWSKA MARIA* .....
/literami drukowanymi/
2. Dla mężatek nazwisko panięskie ..... *Morawska* .....
3. Data i miejsce urodzenia ..... *13.5.1921 Kąpytówka k/Wadowic* .....
4. Imiona rodziców ..... *Stanisław Olga* .....
5. Pseudonimy ..... *Irko* .....
6. Data wstąpienia do:
  - a. SZP .....
  - b. ZWZ-AK ..... *Zima 1942/43* .....
  - c. Organizacje scalone, podporządkowane, współdziałające .....
7. Przydział organizacyjny ..... *obwód Inowrocław Opaków* .....
podobwód IV Inowrocław .....
- .....
/np. okręg, inspektorat, obwód, rejon, placówka, oddział, pluton, kompania, batalion, pułk, brygada, dywizja lub inny rodzaj działalności/
8. Odznaczenia uzyskane w AK ..... *nie posiadam* .....
- .....
/nr leg. i data wystawienia, przez kogo nadane/

9. Inne odznaczenia *tylko cywilne* .....
.....
/nr leg. i data wystawienia, przez kogo nadane/

10. Przebieg służby /czasokres, nazwa, funkcja/:
a. do 1939 r .....
.....
b. SZP, ZWZ-AK *od zapuszczenia do sierpnia 1942 stacja sanitarna i techniczna* .....
.....
c. P.S.Z. Na Zachodzie .....
.....

11. Karta kombatantska /nr, data wystawienia, przez kogo wydana/
227104, dn. 27 września 1946, ZBOWiD-2 w Poznaniu .....

12. Represjonowany /rodzaj/:
a. 1.IX.1939 r - 15.I.1945 r *nie dotyczy* .....
.....
b. Po 15.I.1945 r *nie dotyczy* .....
.....

Wiarygodność powyższych danych potwierdzam podpisem
M. Aniel
KOMISJA WERYFIKACYJNA .....
/Kozła, Srodowiska/

Potwierdza się dane z niniejszej deklaracji i posiadanie do uzyskania
uprawnień członkowskich Stowarzyszenia Żołnierzy Armii Krajowej
23.01.1991
/miejsowość, data/

Nazwisko i imię 1. *Stanisław Krajewski, Nardzew* .....
pseudonim 2. *Jacek Osępek, Strzycawiec* .....
3. *Stanisław Pręparuk, Polesie* .....

Przyjęty w poczet członków zwyczajnych Stowarzyszenia Żołnierzy
Armii Krajowej .....
/nr ewidencyjny, miejscowość, data/

ZARZĄD OKRĘGU
Nazwisko i imię 1. ....
pseudonim 2. ....
3. ....

*zam się 13 maja
Staniasława i Olgi
elkiego majątku Pl
r. W maju 1939 r
nie nauczanie d
nieważ wraz z
zimie 1942/
alarczyka
przysiężo
dla Arm
1. Zc*

IV. Korespondencja:

- list M. Czerniakowskiej do Stow. Ż. AK, oddział „Jodła”
w Poznaniu, z dn. 8.12.1988, Msj. podpis własnoręczny,
podkreślenia. Kserokopia, K-1, s.1.

z Morawskich
Czerwiakowska
ul. 1
60-754 Poznań

333

Poznań, 8.12.1989 r.

Do
Stowarzyszenia Żołnierzy
Armii Krajowej

Oddział "Jodła"
w P o z n a n i u
=====

Zwracam się do Stowarzyszenia z uprzejmą prośbą o przyjęcie mnie i zweryfikowanie jako b. żołnierza Armii Krajowej. Bosiadam wprawdzie kartę kombatancką za prowadzenie tajnego nauczania na terenie pow. opatowskiego przez cały okres wojny, ale ponieważ byłam zaprzysiężona, przeszłam kurs sanitariuszki i brałam udział w niektórych akcjach organizowanych przez ludność cywilną dla Armii Krajowej, chciałabym w dalszym ciągu móc służyć Ojczyźnie w Waszych szeregach.

Nadmieniam jednocześnie, że nie posiadam żadnych dokumentów z okresu wojny, nie umiem też podać żadnych świadków, mogących potwierdzić moją relację. W czasie działań wojennych w sierpniu 1944 r. moja rodzina została wysiedlona ze wsi Planta przez armię radziecką i nigdy już w rodzinne strony nie powróciłam, nie wiem więc, kto z ówczesnych moich zwierzchników lub współkolegów mógłby potwierdzić podane w życiorysie fakty.

Z poważaniem

M. Czerwiakowska
/Maria Czerwiakowska/

T. 4858/WSK

AK Radziejewice-Opole

CIERWIAKOWSKA Maria
zd. Morawska
ps. "Irkca"

v. Nazwiskowe karty informacyjne: 1

T. 4858 / WSK

AK Radac-Kied
obci. Opator

CZERWIAKOWSKA Maria
z d. Morawska
ps. "Jrka"

BR, 2017

CIERWIAKOWSKA Maria

 BARBARA
CZŁUCHÓW

TECZKA WIĄZANA
"BEZKWASOWA" 250G

5 906099 000653